

Актуальні питання

процедури банкрутства фізичної особи-підприємця

М. В. Югасв

заступник начальника відділу з питань банкрутства Головного управління юстиції у Запорізькій області

Банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Інститут банкрутства відіграє дуже велику роль у ринкових відносинах, оскільки його головною метою є насамперед фінансове оздоровлення господарюючих суб'єктів.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»* (далі – Закон) встановлює умови і порядок відновлення платоспроможності боржника – суб'єкта підприємницької діяльності або визнання його у визначених випадках банкрутом та застосування ліквідаційної процедури, повного або часткового задоволення вимог кредиторів.

Загальні положення

Загальні положення про банкрутство суб'єкта підприємницької діяльності – громадянина визначені ст. 90 Закону.

Правила, передбачені цією статтею, застосовуються до відносин, пов'язаних

* Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. №2343-ХІІ (в редакції Закону України від 22.12.2011 р. № 4212-VІ).

з визнанням фізичної особи-підприємця банкрутом.

Підставою для визнання фізичної особи-підприємця банкрутом є його нездатність задовольнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями та/або виконати обов'язок із сплати обов'язкових платежів.

Заява про порушення справи про банкрутство фізичної особи-підприємця може бути подана в господарський суд фізичною особою-підприємцем, який є боржником, або його кредиторами.

Заяву про порушення справи про банкрутство фізичної особи-підприємця можуть подати кредитори, за винятком кредиторів, вимоги яких пов'язані із зобов'язаннями, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, кредиторів, які мають вимоги щодо стягнення аліментів, а також інші вимоги особистого характеру.

Кредитори, вимоги яких пов'язані із зобов'язаннями, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, кредитори, які мають вимоги щодо стягнення аліментів, а також інші вимоги за зобов'язаннями, нерозривно пов'язаними з особою кредитора, мають право заявити свої вимоги під час провадження у справі про банкрутство.

До заяви фізичної особи-підприємця про порушення справи про банкрутство може бути доданий план погашення його боргів, копії якого надсилаються кредиторам та іншим учасникам провадження у справі про банкрутство.

Якщо відсутні заперечення кредиторів, господарський суд може затвердити план погашення боргів, що є підставою для зупинення провадження у справі про банкрутство на строк не більше трьох місяців.

План погашення боргів повинен включати:

строк його виконання;

розмір суми, яка щомісяця залишається боржнику – фізичній особі-підприємцю та членам його сім'ї для споживання; розмір суми, яка буде щомісяця надаватися для погашення вимог кредиторів.

Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням учасників провадження у справі про банкрутство фізичної особи-підприємця змінити план погашення боргів, у тому числі збільшити чи зменшити строк його виконання, розмір суми, яка щомісяця залишається боржнику і членам його сім'ї на споживання.

Якщо в результаті виконання боржником плану погашення боргів вимоги кредиторів задоволені в повному обсязі, провадження у справі про банкрутство припиняється.

У разі визнання фізичної особи-підприємця банкрутом до складу ліквідаційної маси не включається майно фізичної особи-підприємця, на яке згідно з цивільним процесуальним законодавством України не може бути звернено стягнення, та майно, яке перебуває у заставі з підстав, не пов'язаних із здійсненням такою особою підприємницької діяльності.

Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням фізичної особи-підприємця та інших учасників провадження у справі про банкрутство, виключити із складу ліквідаційної маси майно фізичної особи-підприємця, на яке згідно з цивільним процесуальним законодавством може бути звернено стягнення, якщо майно є неліквідним чи дохід від реалізації якого істотно не вплине на задоволення вимог кредиторів. Загальна вартість майна фізичної особи-підприємця, яка включається із складу ліквідаційної маси

відповідно до положень цієї частини, не може перевищувати шести з половиною тисяч гривень.

Перелік майна фізичної особи-підприємця, яке виключається із складу ліквідаційної маси відповідно до положень цієї частини, затверджується господарським судом, про що виноситься ухвала, яка може бути оскаржена у встановленому порядку.

Правочини (договори) фізичної особи-підприємця, пов'язані з відчуженням або передачею іншим способом майна фізичної особи-підприємця заінтересованим особам протягом року до порушення провадження у справі про банкрутство, можуть бути визнані господарським судом недійсними за заявою кредиторів.

Розгляд господарським судом справи про банкрутство фізичної особи-підприємця

Розгляд господарським судом справи про банкрутство громадянина-підприємця визначені ст. 48 Закону.

Одночасно з прийняттям заяви про порушення справи про банкрутство фізичної особи-підприємця господарський суд накладає арешт на майно фізичної особи-підприємця, за винятком майна, на яке згідно із законодавством України не може бути звернено стягнення, та майна, що перебуває в заставі з підстав, не пов'язаних із здійсненням такою особою підприємницької діяльності.

За клопотанням фізичної особи-підприємця господарський суд може звільнити з-під арешту майно (частину майна) у разі укладення договору поруки чи іншого забезпечення виконання зобов'язання фізичної особи-підприємця третіми особами.

За заявою фізичної особи-підприємця господарський суд може відкласти розгляд справи про банкрутство не більше ніж на два місяці для проведення фі-

зичною особою-підприємцем розрахунків з кредиторами чи укладення мирової угоди.

За наявності відомостей про відкриття спадщини на користь фізичної особи-підприємця господарський суд має право зупинити провадження у справі про банкрутство для вирішення у встановленому законом порядку питання щодо спадщини.

Якщо у встановлений частиною другою цієї статті строк фізичною особою-підприємцем не подано доказів задоволення вимог кредиторів і в зазначений строк не укладено мирової угоди, господарський суд визнає фізичну особу-підприємця банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру.

З дня прийняття господарським судом постанови про визнання фізичної особи-підприємця банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури:

строки виконання зобов'язань фізичної особи-підприємця вважаються такими, що настали;

припиняється нарахування неустойки (штрафу, пені), відсотків та інших фінансових (економічних) санкцій за всіма зобов'язаннями фізичної особи-підприємця, крім зобов'язань, не пов'язаних із здійсненням такою особою підприємницької діяльності;

припиняється стягнення з фізичної особи-підприємця за всіма виконавчими документами, за винятком виконавчих документів за вимогами про стягнення аліментів, а також за вимогами про відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадян, та за вимогами, не пов'язаними із здійсненням такою особою підприємницької діяльності.

У постанові про визнання фізичної особи-підприємця банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури господарський суд призначає ліквідатора банкрута в порядку, встановленому цим Законом для призначення розпорядника майна.

Ліквідатор відкриває спеціальний банківський рахунок, на який зараховуються кошти, отримані від продажу майна банкрута, та здійснюються розрахунки з кредиторами банкрута.

Офіційне оприлюднення повідомлення про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури здійснюється в порядку, встановленому цим Законом, із зазначенням строку пред'явлення кредиторами вимог до банкрута, який не може перевищувати двох місяців.

З моменту прийняття господарським судом рішення про визнання фізичної особи-підприємця банкрутом і про відкриття ліквідаційної процедури втрачає силу державна реєстрація фізичної особи як приватного підприємця, а також анулюються видані йому ліцензії на здійснення окремих видів підприємницької діяльності.

Продажу підлягає все майно фізичної особи-підприємця, за винятком майна, що не включається до складу ліквідаційної маси, якщо інше не передбачено цим Законом.

Особливості задоволення вимог кредиторів громадянина-підприємця, визнаного банкрутом

Господарський суд розглядає вимоги, заявлені кредиторами або боржником, у строки, передбачені частиною восьмою ст. 91 Закону. За наслідками розгляду зазначених вимог господарський суд виносить ухвалу про порядок і розмір задоволення вимог кредиторів.

До задоволення вимог кредиторів із коштів, внесених на спеціальний бан-

ківський рахунок, відшкодовуються витрати, пов'язані з провадженням у справі про банкрутство фізичної особи-підприємця і виконанням постанови господарського суду про визнання фізичної особи-підприємця банкрутом.

Вимоги кредиторів задовольняються в такій черговості: спочатку задовольняються вимоги кредиторів за зобов'язаннями, забезпеченими заставою майна фізичної особи-підприємця; вимоги громадян, перед якими фізична особа-підприємець несе відповідальність за заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, шляхом капіталізації відповідних періодичних платежів, у тому числі до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України за громадян, які застраховані у цьому Фонді у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, вимоги щодо стягнення аліментів; розрахунки щодо виплати вихідної допомоги та оплати праці особам, які працюють за трудовим договором (контрактом), і щодо виплати авторської винагороди, а також задовольняються вимоги, що виникли із зобов'язань щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування;

у другу чергу задовольняються вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);

у третю чергу проводяться розрахунки з іншими кредиторами. Вимоги кожної наступної черги задовольняються після задоволення вимог попередньої черги.

За недостатності коштів для задоволення у повному обсязі всіх вимог однієї черги кошти розподіляються між кредиторами відповідної черги пропорційно сумам їхніх вимог.

Після завершення розрахунків з кредиторами фізична особа-підприємець, визнана банкрутом, звільняється від подальшого виконання грошових вимог кредиторів, що були заявлені після визнання фізичної особи-підприємця банкрутом, за винятком вимог, передбачених абзацом третім частини третьої цієї статті.

Вимоги, заявлені після закінчення строку, встановленого частиною восьмою ст. 91 Закону, задовольняються в останню чергу.

Вимоги кредиторів щодо відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадян, вимоги щодо стягнення аліментів, а також інші вимоги особистого характеру, які не були задоволені в порядку виконання постанови господарського суду про визнання фізичної особи-підприємця банкрутом або які погашені частково чи не заявлені після визнання фізичної особи-підприємця банкрутом, можуть бути заявлені після закінчення провадження у справі про банкрутство фізичної особи-підприємця відповідно в повному обсязі або в незадоволеній їх частині в порядку, встановленому цивільним законодавством.

Звільнення фізичної особи-підприємця від зобов'язань, передбачених абзацами першим і другим частини третьої цієї статті, не допускається у разі, якщо судовим рішенням, що набрав законної сили, боржник притягнутий до кримінальної або адміністративної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з банкрутством, умисне або фіктивне банкрутство, якщо такі правопорушення вчинені у справі про банкрутство.

Господарський суд за вмотивованим клопотанням будь-кого з учасників у справі про банкрутство, арбітражного керуючого або за власною ініціативою може не допустити звільнення фізичної

особи-підприємця від зобов'язань, якщо боржник:

ухилився від виконання зобов'язань щодо погашення боргів; вчинив дії щодо приховування майна;

не надавав необхідну інформацію або надавав недостовірну інформацію господарському суду, який розглядає справу про банкрутство.

Про заборону звільнення фізичної особи-підприємця від зобов'язань у зв'язку з припиненням провадження у справі про банкрутство господарський суд виносить ухвалу, яка підлягає негайному виконанню.

Протягом п'яти років після визнання фізичної особи-підприємця банкрутом не може бути порушено провадження у справі про банкрутство за його заявою.

За вмотивованим клопотанням кредитора (кредиторів) передбачені абзацами першим і другим частини третьої цієї статті правила щодо звільнення боржника від зобов'язань не застосовуються, якщо фізична особа-підприємець протягом зазначеного періоду повторно буде визнана банкрутом.

Протягом трьох років після визнання фізичної особи-підприємця банкрутом ця особа не може бути зареєстрована як фізична особа-підприємець, придбавати майно або грошові кошти у кредит, укладати договір поруки, передавати майно у заставу.

Правила, передбачені частиною восьмою цієї статті, не застосовуються до фізичної особи-підприємця, якщо у процедурі банкрутства боржник повністю сплатив усі борги.